

Valsts līmeņa civilās aizsardzības mācības “STORMEX 2016”

Mācību pārskats

IEVADS

Pamatojoties uz Ministru kabineta 2008.gada 22.septembra noteikumu Nr.772 „Noteikumi par civilās aizsardzības mācību veidiem un organizēšanas kārtību” 6.punkta prasībām, valsts līmeņa mācības vai reģionālā līmeņa mācības rīko ne retāk kā reizi četros gados.

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests sadarbībā ar citām valsts un pašvaldības institūcijām un pašvaldībām no 2016.gada 21.-26.oktobrim organizēja valsts līmeņa civilās aizsardzības mācības “STORMEX 2016”, kura laikā norisinājās dažādu apdraudējuma praktiskā un teorētiskā scenāriju izspēle. Kopā mācību laikā tika izspēlētas 15 dažādas epizodes.

Mācībās tika pārbaudīta valsts un pašvaldību institūciju, operatīvo dienestu, komersantu un citu iesaistīto organizāciju gatavība, savstarpējā sadarbība un reaģēšanas spējas iespējamo katastrofas un to apdraudējumu gadījumos. Mācībās iesaistītajiem dalībniekiem bija iespēja pārbaudīt savas teorētiskās zināšanas un savstarpējās sadarbības iespējas atbilstoši Valsts, pašvaldību un komersantu civilās aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem, kā arī izvērtēt prasmi novērtēt situāciju un pieņemt lēmumus.

Mācībās piedalījās vairāk nekā 50 valsts un pašvaldību iestādes un citas institūcijas, kurā tika izspēlētas 15 dažādas praktiskās un teorētiskās epizodes. Kopskaitā mācībās tika iesaistīti apmēram 1200 cilvēki, operatīvā tehnika un dažāda veida aprīkojums, tajā skaitā valsts materiālās rezerves.

Mācību pārskats sagatavots balstoties uz mācībās iesaistīto institūciju iesniegtajiem priekšlikumiem, novērojumiem un ieteikumiem. Mācību laikā identificētajiem trūkumiem ir noteikti priekšlikumi pasākumu veidā (kur tas ir iespējams), kurus būtu jāīsteno konkrētām institūcijām, lai pilnveidotu katastrofu pārvaldīšanas uzdevumus, kas saistīti ar sadarbību un noteikto pasākumu īstenošanu nākotnē. Tāpat institūciju identificētajiem trūkumiem noteikti to novēršanas un pasākumu pilnveidošanas termiņi.

SATURS

1. Mācību mērķi un uzdevumi

2. Mācību scenārijs

3. Mācību plānošana un organizēšana

4. Mācību norise un epizožu apraksts

5. Mācību novērtējums un secinājumi

6. Noslēguma jautājumi

1. MĀCĪBU MĒRĶI UN UZDEVUMI

Mācību "STORMEX 2016" plānošanas laikā tika izvirzīti sekojoši mērķi:

- 1) pārbaudīt katastrofu pārvaldīšanā iesaistīto institūciju, to dalībnieku un amatpersonu teorētiskās zināšanas, sadarbības iespējas starp iesaistītajām institūcijām, kā arī amatpersonu prasmi novērtēt situāciju un pieņemt lēmumus;
- 2) pārbaudīt iesaistīto institūciju koordinētu rīcību atbilstoši Valsts, pašvaldību un komersantu civilās aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem, imitējot apdraudējumu un iesaistot institūciju personālu un tehniku;
- 3) pārbaudīt iesaistīto institūciju gatavību atbilstoši Valsts civilās aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem, tajā skaitā valsts mēroga katastrofai.

Lai panāktu izvirzīto mērķu sasniegšanu, tika izvirzīti sekoji uzdevumi:

- 1) noteikt, vai iesaistīto institūciju pārstāvji izprot katastrofu pārvaldīšanas pasākumus, kas noteikti Valsts, pašvaldību vai komersantu civilās aizsardzības plānos, to īstenošanas pasākumus, kā arī, vai ir gatavi rīkoties atbilstoši mainīgajai situācijai;
- 2) apzināt, vai nepieciešamās iemaņas, zināšanas un resursi ir noteikti un pieejami katastrofu pārvaldīšanas pasākumu īstenošanai;
- 3) noteikt, vai Valsts civilās aizsardzības plānā noteiktie pasākumiem ir izpildāmi tiem noteiktajā termiņā un apjomā;
- 4) noteikt, vai valstī esošais resursu nodrošinājums, kā arī sadarbības iespējas ir pietiekamas valsts mēroga katastrofas pārvaldīšanai;
- 5) noteikt, vai iesaistīto institūciju pārstāvji un amatpersonas izprot sadarbības dokumentos un normatīvajos aktos noteikto sadarbības kārtību;
- 6) pārbaudīt, kā situāciju mainīgajos apstākļos tiek pieņemti lēmumi un meklēti alternatīvi risinājumi.

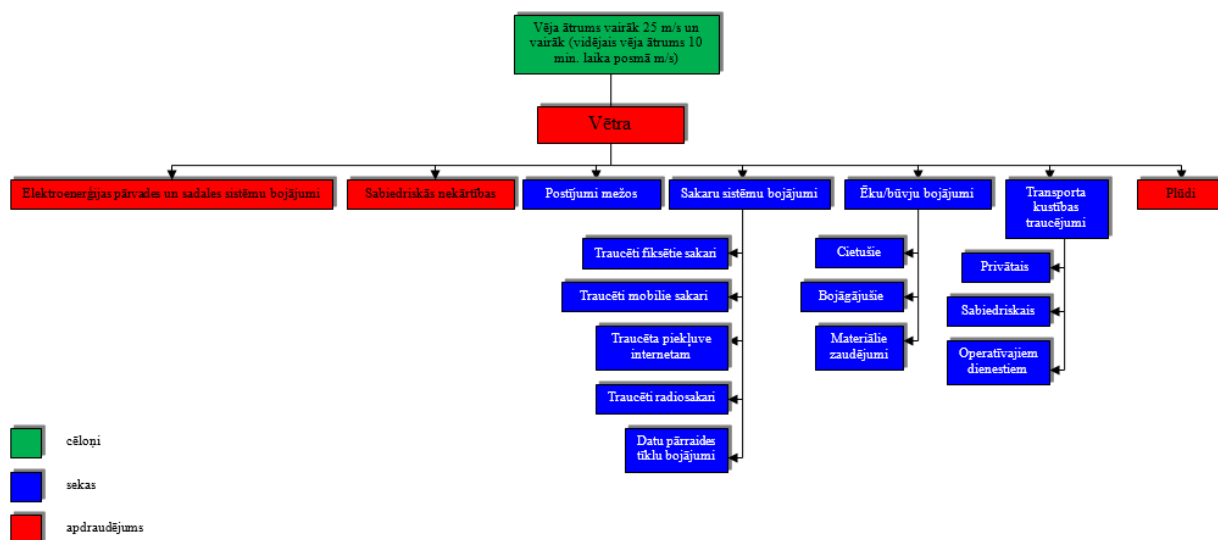
Katrā mācību epizodē tika īstenoti konkrētai epizodei piemēroti mērķi un uzdevumi, kurā tika ņemti vērā katras epizodes apdraudējuma veids un tā cēloņi, kā arī konkrētā epizodē iesaistīto institūciju specifiskie uzdevumi.

Mācību īstenošanas mērķis bija nodrošināt civilās aizsardzības sistēmas gatavības pārbaudi mācībās, kas sniedz iespēju atbildīgo institūciju personām pilnveidojot zināšanas, prasmes un attieksmju kopumu par ikdienā un katastrofas situācijās veicamajiem pasākumiem un sadarbību.

2. MĀCĪBU SCENĀRIJS

Mācību scenārijs tika balstīts uz vēsturiskiem faktiem un iepriekš notikušajām vētrām (orkāniem) Latvijā rudens un ziemas periodā. Izvēlētajā mācību scenārijā tika ņemti vērā vēsturiski fiksētie apstākļi un raksturlielumi, kuri pastiprināja vētras (orkāna) radītās sekas, piemēram, vēja ātrums un virziens, vētras virziena projekcijas, vētras ilgums, nodarītie postījumi katrā nozares sfērā, upuru un cietušo skaits, vētras radītās sekas un ietekme uz sabiedrībai svarīgiem pakalpojumiem.

Vētras scenārija izvēle mācībās ir pateicīga ar to, ka tai piemīt “domino efekts”, tas ir, vētras apdraudējums var izraisīt citu apdraudējumu, piemēram, vētra var izraisīt plūdus un elektroenerģijas pārvades un sadales sistēmu bojājumus, bet tālāk plūdi var izraisīt hidrotehnisko būvju bojājumus.

1.attēls. Vētras scenārija grafiskais attēlojums¹

Mācību scenārija pamatā bija postoša vētra (orkāns), kura šķērsojot Latviju, nodarīja ievērojamus postījumus visā valsts teritorijā. Vētras (orkāna) laikā lielākais vēja ātrums brāzmās bija līdz 52 m/s (jūrā), bet vēja brāzmas piekrastē un iekšzemes teritorijā bija līdz 40-48 m/s. Scenārija meteoroloģiskā prognoze (ziemeļrietumu un rietumu vējš) izvēlēta ar nolūku, kas rada nelabvēlīgus apstākļus piekrastes teritorijām (arī republikas pilsētām), kuros notiek ievērojama ūdens līmeņa celšanās, jo rada jūras ūdens uzplūdus (vējuzplūdus), piemēram, Rīgā, Jūrmalā, Liepājā, kā rezultātā tiek applūdinātas zemākās teritorijas. Papildus negatīvie faktori ir saistīti ar to, ka vētras (orkāna) atnākšanu pavada gāzienvēda nokrišņi, un vētras (orkāna) laikā nokrišņu daudzums ir 50-60 mm 12 stundu laikā, kas, balstoties uz vēsturiskiem notikumiem, strauji palielina vairāku upju baseinu ūdens līmeni. Vētras (orkāna) radīto vējuzplūdu un paaugstināta nokrišņu daudzumu rezultātā rodas sinerģisks efekts, kas strauji rada vairāku teritoriju applūšanu, kura

¹ Tiešsaite:

http://vugd.gov.lv/lat/par_vugd/darbibas_sferas/krizes_vadibas_padomes_2015_gada_sedes/krizes_vadibas_padomes_2015_gada_7_decembra_sedes_darba_kartiba/

rezultātā nepieciešama iedzīvotāju evakuācija no apdraudētām teritorijām. Vētras rezultātā (īpaši piekrastes pašvaldībās) daudzām ēkām tika nodarīti ievērojami bojājumi, piemēram, norauti jumti, uz ēkām uzgāzti koki, cietušas kultūrvēsturiskās ēkas u.c. Atsevišķām ēkām radīti tādi postījumi, ka pašvaldībai nācās evakuēt iedzīvotājus un nodrošināt pagaidu izmitināšanu.

Scenārija ietvaros vētra (orkāns) radīja ievērojamus postījumus dažādās nozares jomās:

1) Radīti ievērojami postījumi elektroenerģijas gaisa pārvades līnijām, reģistrējot pārrāvumus gan AS "Sadales tīkls" gan AS "Augstsprieguma tīkls" infrastruktūrai. Vētras (orkāna) rezultātā tika radīts pilnīgs elektroenerģijas pakalpojuma pārtraukums vairākās republikas pilsētās un novados (istermiņā un ilgtermiņā).

2) Elektroenerģijas pakalpojuma pārtraukums radījis apstākļus, ka vairākās pilsētās un novados nav iespējams savlaicīgi atjaunot komunālo pakalpojumu pieejamību, piemēram, siltumu, dzeramo ūdeni, kanalizācijas sistēmu funkcionēšanu u.c. pakalpojumus.

3) Gandrīz visā valsts teritorijā ir problēmas nodrošināt pastāvīgu interneta pieslēgumu un telefonu pakalpojumus, kā arī mobilos sakarus, kas ietekmē ārkārtas numuru un citu operatīvā dienestu sasniedzamību, kā arī citu pakalpojuma sniedzēju un tirdzniecības norēķinu sistēmas funkcionēšanu.

4) Latvijas mežos radītas ārkārtīgi plašas vējgāzes, kopumā izgāžot un nolaužot vairāk kā 20 milj. m³.

5) Valsts un pašvaldības infrastruktūras lietošana būtiski ietekmēta, piemēram, vētras rezultātā nodarīti infrastruktūras bojājumi autoceļiem, uz ceļiem uzkritušie koki, ceļus bloķējuši pārrautie gaisa elektrolīniju vadi, lietus un plūdu rezultātā izskaloti ceļu segumi, apdraudēta vairāku tiltu un pārvadu drošība, upju baseinos pieaugošais ūdens daudzums radījis hidroloģisko slodzi uz upju aizsargdambjiem, un citām plūdu tehniskajām iekārtām, radod izskalojuma, nogrūvuma vai pārrāvuma apdraudējumus.

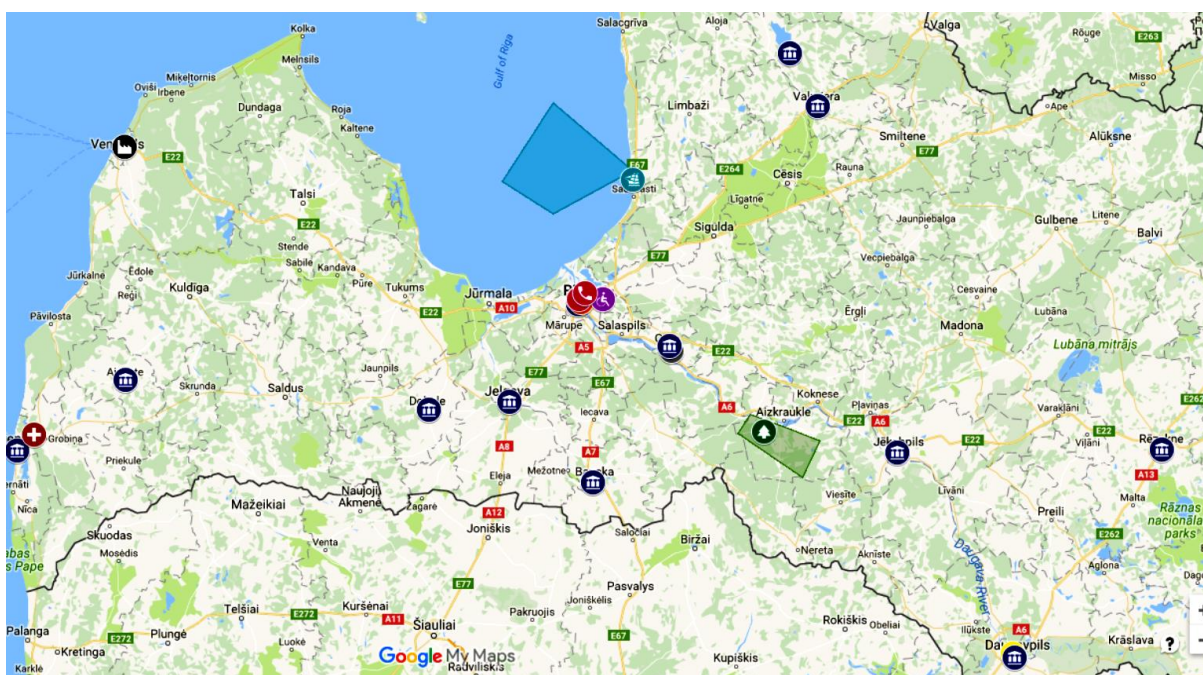
6) Vētras rezultātā ir appludinātas zemākās ostu teritorijas teritorijas, radot saimnieciskās darbības riskus paaugstinātas bīstamības objektiem. Ostās nepieciešams veikt kuģu kanālu un akvatoriju dziļumu mērījumus un atjaunošanas darbus, veikt tehnisko apsekošanu hidrotehniskajām būvēm un molam. Vētras rezultātā pārtraukta ostu saimnieciskā darbība, kas attiecas uz kuģu kraušana un dzelzceļa kravu organizēšanu.

7) Dzelzceļa pārvadājumi pilnībā apturēti, jo vētras radīto elektroenerģijas pārtraukuma gadījumā nav iespējas regulēt satiksmes kustību. Uz dzelzceļa posmiem atrodas vairāki sastāvi, kas pārvadā bīstamās ķīmiskās vielas, bet to kustība ir apturēta.

8) Gaisa transporta satiksme līdz ar vētras iestāšanos ir pilnībā apturēta, kas ir saistīts ar aviācijas drošības prasību ievērošanu. Paredzamie reisi, kuriem jānolaižas Rīgas starptautiskajā lidostā, tiek novirzīti uz citām kaimiņvalstu lidostām. Aizkavēto reisu pasažieri ir iesprostoti lidostā.

3. MĀCĪBU PLĀNOŠANA UN ORGANIZĒŠANA

Mācību plānošanu nodrošināja VUGD, kas 2016.gada pavasarī organizēja sākotnējo mācību plānošanas sanākumi. Ņemot vērā plānoto mācību epizožu skaitu, kā arī to norises izkliedi pa visu Latvijas teritoriju un plānoto mācību epizožu atšķirīgo specifiku, tālākās mācību plānošanas sanāksmes tika organizētas tikai konkrēto mācību epizožu ietvaros ar ieinteresētajām institūcijām (galvenokārt pratisko mācību epizodēm). Mācību plānošanas procesā iesaistītajām institūcijām bija iespēja noteikt arī savus specifiskos mērķus, kuri tika iekļauti un pārbaudīti dažādos mācību epizožu scenārijos.

2. attēls. Mācībās plānotās epizodes norises vietas visā valsts teritorijā²

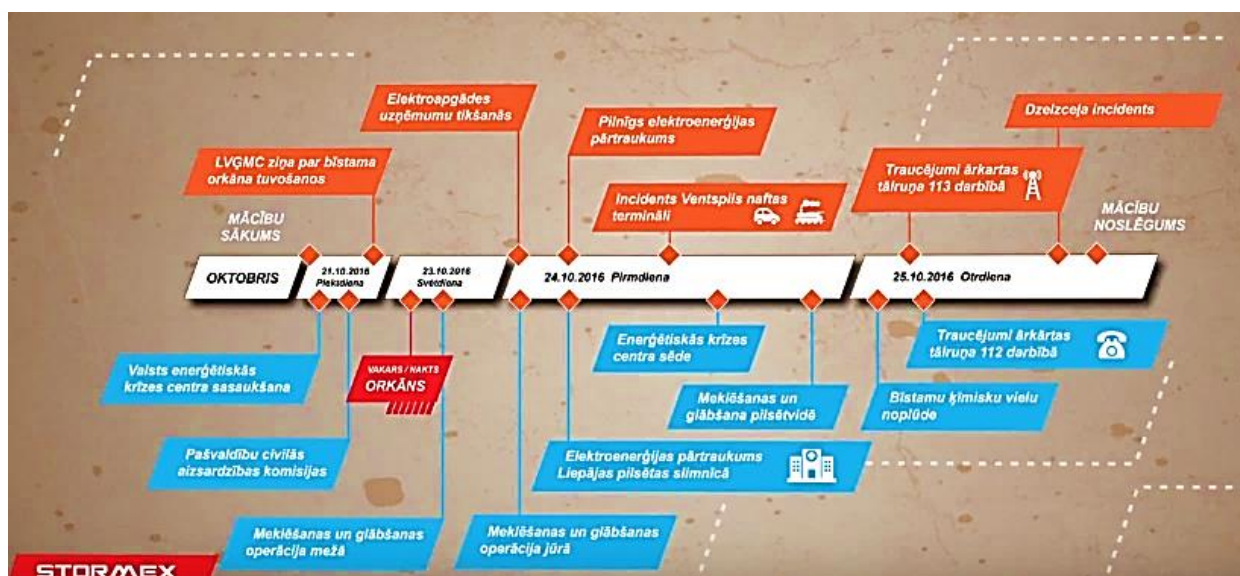
Mācību plānošanai un norisei tikai piešķirti valsts budžeta līdzekļi, kas tika izmantoti dažādu mācību priekšmetu iegādei, mācību vietu ierīkošanai, imitācijas pasākumu nodrošināšanai, kā arī dažādu pakalpojumu nodrošināšanai. Mācību laikā daudzas institūcijas nepieciešamos pakalpojumus, kā arī savu personāla un resursu iesaisti nodrošināja balstoties uz sadarbības principa un brīvprātīgi, neprasot papildus finansējumu. No valsts budžeta piešķirtajiem līdzekļiem mācību izmaksas sastādīja 61 198,25 euro.

Mācību epizodes izvēlētas, ņemot vērā vēsturiski biežāk iespējamās un notikušās katastrofas un negadījumus, arī tos apdraudējumus, kuri var radīt būtiskas sekas nozarei vai sabiedrībā, tāpat arī negadījumus, kuros bijusi vislielākā sabiedrības rezonanse, un kuros tiek iesaistīti vairāku dienestu vai nozaru institūcijas, kurās nepieciešama sadarbība.

² VUGD mācību materiāls

4. MĀCĪBU NORISE UN EPIZOŽU APRAKSTS

Mācības norisinājās visā Latvijas teritorijā no 2016. gada 21. - 26. oktobrim, kura laikā vairāk nekā 50 valsts iestādes, pašvaldības un citas institūcijas izspēlēja 15 dažādas praktiskās un teorētiskās epizodes. Četras mācību epizodes notika ar apdraudējuma imitāciju, kurā praktiski tika iesaistīti dažādu institūciju personāls un tehnika, lai pārbaudītu iesaistīto institūciju koordinētu rīcību notikumā vietā. Pārējās mācību epizodes var uzskatīt par ekspertu vai vadošo amatpersonu mācībām, kurās tika pārbaudītas un pilnveidotas vadības, organizēšanas un sadarbības spējas.

3.attēls. Mācību epizožu norises attēlojums vairāku dienu garumā³

1.epizode (teorētiski) - Pašvaldību civilās aizsardzības komisiju sasaukšana (gatavības sanāksme), visā Latvijā 10 pašvaldību civilās aizsardzības komisijas

Šajā mācību epizodē uzsvars tika likts uz katastrofu pārvaldīšanas sagatavotības pasākumiem, zinot, ka vētra ir dabas parādība, kuru nevar apturēt vai pārtraukt. Nozīmīga loma bija informēšanai un brīdināšanai, kuru nodrošināja VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” (LVĢMC), kas izplatīja brīdinājuma informāciju par plānoto laikapstākļu prognozi vētras laikā, par Latvijai tuvojošo vētras spēku un vētras nodarītajiem postījumiem un sekām Skandināvijas valstīs. Ņemot vērā vētras rezultātā paredzamās sekas (elektroenerģijas pakalpojuma un sabiedrisko funkciju un pakalpojuma nodrošinājuma pārtraukums), nepieciešama koordinēta katastrofu pārvaldīšanas pasākumu īstenošana, kuru iespējams īstenot ar pašvaldību civilās aizsardzības komisijas (pašvaldību CAK) darbību, lai nodrošinātu visu iesaistīto institūciju saskaņotu rīcību. Mācību laikā 10 pašvaldību CAK (kopā 30 pašvaldību administratīvās teritorijas) sanāca

³ Tiešsaite, ekrānšāviņš: <http://www.delfi.lv/news/national/politics/video-ka-glabeji-latvija-ar-postosa-orkana-sekam-cinitos.d?id=48382151>

kopā, lai atbilstoši mācību ievadiem un scenārijam diskusiju veidā risinātu katastrofu gatavības situācijai atbilstošus jautājumus.

Diskusiju laikā pašvaldību CAK strukturēti analizēja jautājumus par vētras iespējamām katastrofu sekām, iesaistīto institūciju un dienestu spējām un gatavību atbilstoši situācijai, papildus atbalsts no pašvaldības, citu resursu un pakalpojumu pieejamība esošo līgumu ietvaros (galvenokārt ģeneratoru nodrošinājums, to jaudas, pieslēgšanas vietas, skaits, kritiskie objekti u.c.), Valsts materiālo rezervju nodrošinājums, iespējamās pašvaldības lēmumus un pasākumus gatavības periodā (personu un komresantu ierobežojošie pasākumi), kas attiecas sabiedriskās drošības jautājumiem (potenciālajās plūdu teritorijās, satiksmes ierobežojumi), iedzīvotāju informēšanu par pieņemtajiem lēmumiem, iespējamo seku novērtējumu un zaudējumu aprēķināšana u.c. jautājumus.

4.attēls. Rīgas pilsētas civilās aizsardzības komisija darba procesā⁴

Mācībās iesaistījās pilsētu, novadu un apvienotās civilās aizsardzības komisijas, kas pārstāvēja šādas pašvaldības – Liepājas pilsēta, Jelgavas pilsēta, Jēkabpils pilsēta, Rīgas pilsēta, Rēzeknes pilsēta, Valmieras pilsēta, Rucavas novads, Nīcas novads, Pāvilostas novads, Aizputes novads, Durbes novads, Vaiņodes novads, Priekules novads, Grobiņas novads, Jelgavas novads, Ozolnieku novads, Jēkabpils novads, Krustpils novads, Salas novads, Viesītes novads, Kocēnu novads, Beverīnas novads, Burtnieku novads, Rūjienas novads, Mazsalacas novads, Naukšēnu novads, Bauskas novads, Tērvetes novads, Auces novads un Dobeles novads.

2.epizode (teorētiski) - Valsts enerģētiskā krīzes centra sasaukšana (gatavības sanāksme), Rīgā

Ņemot vērā LVĢMC izplatīto brīdinājuma informāciju par gaidāmās vētras prognozi un vētras rezultātā iespējamiem postījumiem un sekām (elektroenerģijas un dažādu pakalpojumu īslaicīga vai ilglaicīga pārtraukšana), Ekonomikas ministrija sasauca Valsts enerģētiskās krīzes centru (Centrs). Centrs ir koordinējoša un konsultatīva valsts institūcija

⁴ Tiešsaite: <https://www.facebook.com/pg/Latvianfirefighters/photos/>

situācijās, kad jau ir izsludināta valsts enerģētiskā krīze, tādēļ Centra darbības īstenošie pasākumi bija jāpārbauda mācībās arī gatavības pasākumu laikā. Mācību laikā pašvaldību līmenī tika pārbaudīta koordinēta katastrofu pārvaldīšanas pasākumu īstenošana tuvojošās vētras laikā, tādēļ paralēli bija nepieciešama arī valsts līmeņa koordinēta plānošana, kuru nodrošina Centrs. Šāda proaktīva darbība bija paredzēta mācību scenārijā, lai nodrošinātu reālai situācijai pietuvinātus apstākļus, kas ļauj pārbaudīt specifiskos mācību mērķus. Centra darbības laikā institūcijas diskutēja un novērtēja noteiktās Centra funkcijas un uzdevumus, apzināja iesaistīto institūciju un dienestu spējas un gatavību vētras (orkāna) apdraudējuma gadījumā, apzināja iespējamās rezerves resursus un nepieciešamos līgumus ar institūcijām un komersantiem, starpvalstu vai starptautiskos instrumentus, un to aktivizēšanas iespējas, iespējamās Centra lēmumus par valsts enerģētiskās krīzes izsludināšanu un ierobežojumiem, iedzīvotāju informēšanu u.c. pasākumiem.

5.attēls. Valsts enerģētiskās krīzes centra darbība procesā⁵

3.epizode (praktiski) - Meklēšanas un glābšanas darbi mežā, Jaunjelgavas novads

Pēdējo gadu laikā Latvijā arvien biežāk notiek personu pazušana mežos, kas saistīta ar personu (bērnu) nepietiekamu pieskatīšanu vai vienkāršu apmaldīšanos meža apcīdū. Šajā praktiskajā mācību epizodē Jaunjelgavas apkārtnē operatīvie dienesti kopā ar citām institūcijām koordinēja vienotu meklēšanas darbu operāciju, kurā laikā tika veikta personu grupu meklēšana, kā nodrošināja neatliekamās palīdzības sniegšanu mežā atrastajiem cilvēkiem, kuriem tika imitētas dažāda veida traumas, kas radušās vētras seku un meteoroloģisko apstākļu rezultātā. Šajā praktiskajā mācību epizodē kopā piedalījās vairāk nekā 160 institūciju pārstāvji no Valsts policijas, Valsts robežsardzes koledžas, VUGD, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta, Jaunjelgavas pašvaldības, Valsts meža dienesta, Latvijas valsts mežiem, kā arī civil-militāro atbalstu nodrošināja Zemessardzes 55.kājnieku bataljons. Personu meklēšanas darbos tika izmantots Valsts

⁵ Tiešsaite: <https://www.facebook.com/pg/Latvianfirefighters/photos/>

robežsardzes gaisa kuģis un kinologi. Meklējamo personu lomā iejutās Latvijas skautu un gaidu organizācijas pārstāvji.

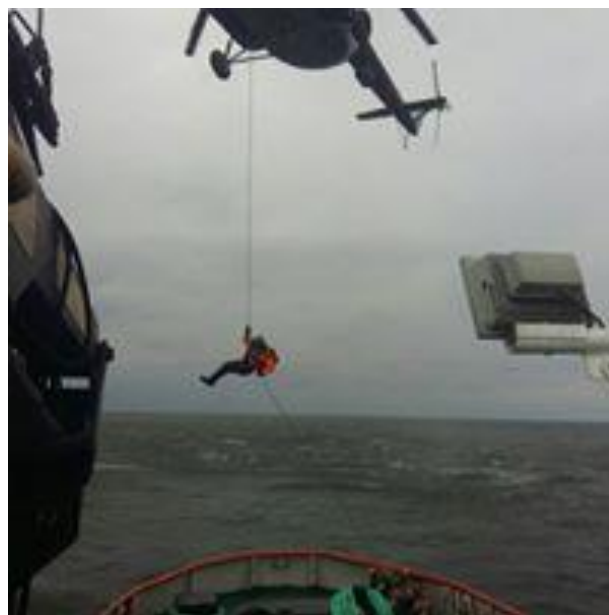

6.attēls. Pa kreisi - atbildīgo institūciju koordinācijas sanāksme meklēšanas un glābšanas operācijai; pa labi - mežā pazudušo jauniešu grupas meklēšanas darbi⁶

4.epizode (praktiski) - Meklēšanas un glābšanas darbi Rīgas jūras līcī, Skultes ostas apkārtnē

Šajā mācību epizodē tika izspēlēta aktuāla situācija Latvijas klimatiskajiem apstākļiem, kad vētras laikā notiek tehnisks negadījums un zvejas kuģis un apkļapes lecekļi ir nonākuši dzīvībai bīstamā situācijā. Lai scenārijs aptvertu plašāku darbības loku, tika veikti glābšanas darbi piekrastes teritorijā, kurā tika iesaisti VUGD resursi, bet meklēšanai un glābšanai jūrā operāciju koordinēja Jūras meklēšanas un glābšanas koordinācijas centrs (MRCC), sadarbojoties ar Valsts Robežsardzi. Šajā mācību epizodē bija iespēja pārbaudīt katra dienesta specifiskos mērķu un uzdevumus, piemēram, VUGD bija nepieciešams izbraukt uz notikumu, izmantojot koordinātu dotās iespējas, kā arī bija iespēja pārbaudīt civil-militārās sadarbības iespējas, kad nepieciešams sazināties ar militāro gaisa kuģi un nealiekamās palīdzības dienestu par cietušo nogādāšanu krastā. Savukārt Nealiekamās medicīniskās palīdzības dienestam bija iespēja pārbaudīt savu speciālistu iemaņas, kad nepieciešams sniegt palīdzību un stabilizēt cietušo personu notikuma vietā ar dažādām hipotermijas pazīmēm.

⁶ Tiešsaite: <https://www.facebook.com/pg/Latvianfirefighters/photos/>

7.attēls. Pa kreisi – izglābtie kuģa apklapes locekļi; pa labi – glābšanas operācija, izmantojot militāro gaisa kuģi ⁷

5.epizode (teorētiski un praktiski) - AS “Latvenergo”, AS “Sadales tīkls” un AS “Augstspriegumu tīkls” ārkārtas situācija risināšana (darbības savos infrastruktūras objektos)

Šajā mācību epizodē AS “Latvenergo”, AS “Sadales tīkls” un AS “Augstspriegumu tīkls” savos infrastuktūras objektos bija iespēja pārbaudīt dažāda līmeņa darbinieku zināšanas, kas attiecas uz vadošo amatpersonu lēmumu pieņemšanu, darbinieku instrukciju pārzināšanu un ārkārtas pasākumu ieviešanu, pasākumus operatīvā izbraukuma brigādes un remonta un celtniecības darbu brigādes iesastei u.c. specifiskās jomas pasākumus.

8.attēls. AS “Sadales tīkls” speciālists veic praktiskās darbības infrastruktūras objektā⁸

⁷ Tiešsaite: <https://www.facebook.com/pg/Latvianfirefighters/photos/>

⁸ Tiešsaite: https://www.sadalestikls.lv/lat/aktualitates/informacija_presei/preses_relizes/897-as-sadales-tikls-uzlabo-elektroapgadi-klientiem-daugavpils-un-ilukstes-novada

6.epizode (teorētiski) - Vētras (orkāna) radītie tehnoloģiskie darbības traucējumi AS “Ventspils naftas terminālis”, Ventspilī

Mācību epizodē valsts nozīmes paaugstinātas bīstamības objektā SIA “Ventspils nafta” termināls” noritēja teorētiskās mācības, kura laikā tika izspēlēta situācija, ka spēcīga orkāna darbības rezultātā objektā ir noticis elektroenerģijas padeves partraukums, kas ierobežoja objekta saimniecisko darbību. Situācijai attīstoties tika konstatēts, ka ārpus objekta, bet tā teritorijas tuvumā, ir konstatēts meža ugunsgrēks, kas potenciāli vētras ietekmē var apdraudēt objekta tehniskās iekārtas. Ņemot vērā to, ka elektroenerģijas pakalpojuma pārtraukuma gadījumā objektā nav iespējams nodrošināt nepieciešamo sūkņu darbību pilnā apjomā, tiek iesaistīta objekta krīzes vadības komanda, ugunsdzēsības glābšanas un apsardzes dienests un tehnoloģiskā dienesta darbinieki. Mācību laikā tika pārbaudītas atbildīgo darbinieku noteiktās procesūras, apziņošanas mehānismi, kā arī sadarbības un koordinācijas pasākumi pašā objektā, ar valsts un pašvaldības institūcijām.

9.attēls. Valsts nozīmes paaugstinātas bīstamības objektā SIA “Ventspils nafta” termināls”⁹

7.epizode (teorētiski) - Pašvaldību civilās aizsardzības komisiju sasaukšana (seku likvidēšanas sanāksme), visā Latvijā 10 pašvaldību civilās aizsardzības komisijas

Šajā mācību epizodē pašvaldību CAK atkārtoti sanāca kopā uz sanāksmi, jo pēc vētras bija nepieciešamība koordinēti risināt katastrofu pārvaldīšanas jautājumus, kas attiecas uz seku likvidēšanu un atjaunošanas pasākumiem. CAK darbība ietvēra nepieciešamību veicināt civilās aizsardzības jautājumu risināšanu, jo mācību ietvaros tika sagatavots Ministru kabineta rīkojums “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu”, kurā bija noteikti dažādi tiesību ierobežojoši vai valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju kompetencei noteikti papildus uzdevumi, lai īstenotu valsts apdraudējuma novēršanai vai pārvarēšanai nepieciešamos pasākumus. Pašvaldību CAK darbības lokā tika ietverti jautājumi, kas attiecas uz prioritāšu noteikšanu dažādu pakalpojuma jomā (to alternatīvie risinājumi), atbilstoši iedzīvotāju, valsts un pašvaldību funkciju nodrošināšanai. Tāpat tika risināts, kā noteikt katras nozares vai jomas vajadzības un trūkumus (citi apdraudējumi),

⁹ Tiešsaite: <http://www1.vnt.lv/lv/par-ventspils-nafta-terminals/par-vnt/>

papildus resursu iesaistes iespējas, pašvaldību iespējamie lēmumi, pašvaldības iedzīvotāju koordinācijas un informācijas pasākumi (atsevišķu telefona numuru noteikšana, koordinācijas un izdales punkta izveide), iespējamo brīvprātīgo iesaiste katastrofu seku likvidēšanā, pagaidu izmitināšanas vietu izveidošana un atbilstošu apstākļu un pakalpojumu nodrošināšana (izmitināšanas vietas, transporta nodrošinājums, cilvēkresursi, ēdināšana u.c.). Daudz uzmanības diskusijā tika veltīts, lai apspriestu risinājumus, kā katastrofu gadījumā uzlabot degvielas pieejamību un piegādi (operatīviem dienestiem, pašvaldību dienestiem, komersantiem, kuri iesaistīti seku likvidēšanā), norēķinu sistēmas iespējas, ja nav pieejama elektroenerģija, sakaru sistēmas izmantošana, alternatīvo elektroenerģijas avotu pieejamība, tehniskie risinājumi komunālo pakalpojuma (ūdensapgāde, apkure, kanalizācija) nepārtrauktas darbības nodrošināšanai nākotnē. Svarīga diskusija daļa tika veltīta, lai analizētu sabiedriskās kārtības un drošības vajadzības, civil-militārās sadarbības iespējas u.c. jautājumi. Pašvaldību CAK bija iespēja sagatavot to identificētās prioritātes vajadzības, nosūtot to Valsts enerģētiskās krīzes centram, lai veicinātu atbilstošu lēmumu pieņemšanu augstākā līmenī.

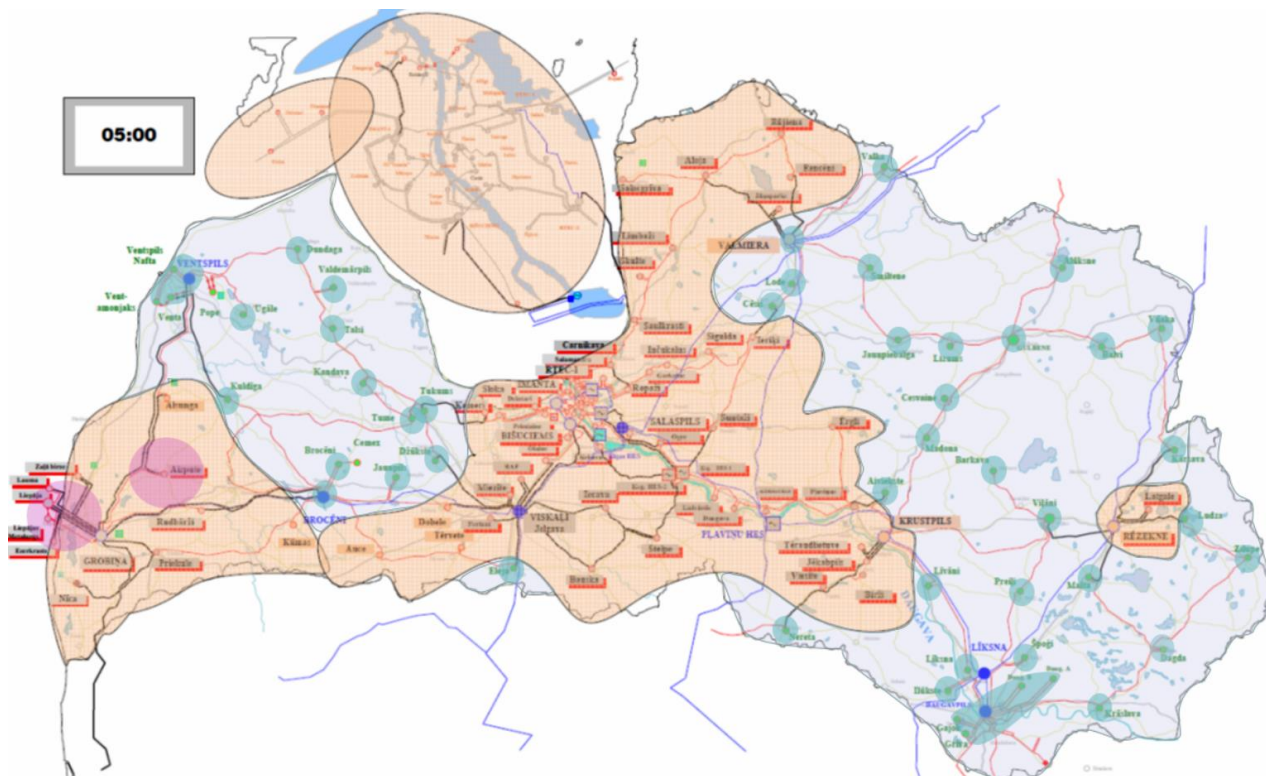
10.attēls. Pa kreisi – Liepājas pilsētas CAK darbībā; pa labi – Valmieras pilsētas CAK diskusiju procesā¹⁰

8.epizode (teorētiski) - Valsts enerģētiskā krīzes centra sasaukšana (seku likvidēšanas sanāksme), Rīgā

Šajā mācību epizodē Centrs atkārtoti sanāca kopā uz sanāksmi, jo vētras radītās sekas ietekmēja būtisku valsts teritoriju, radot ievērojamus elektroenerģijas pakalpojuma pārtraukumus, citu infrastruktūru bojājumus un pakalpojuma pārtraukumus, kas attiecas uz elektroenerģijas lietotāju jomu. Papildus tam bija nepieciešams organizēt operatīvu valsts palīdzību un atbalstu pašvaldībām krīzes novēršanā un radīto seku likvidēšanā. Centra locekļiem bija iespēja diskutēt par Centra noteiktajiem pienākumiem un uzdevumiem (Centrs iepriekš šāda veida jautājumus praktiski nebija pārrunājis) un to ieviešanas

¹⁰ Tiešsaite: <https://www.facebook.com/pg/Latvianfirefighters/photos/>

mehānismiem. Centra locekļi sanāksmē analizēja kritiskās infrastruktūras ievainojamības jautājumus, lai varētu nodrošināt efektīvu situācijas analīzi un novērtēt veiktos pasākumus un katasatrofu laikā nodarītos kaitējumus, kā arī mazinātu iespējamus kaitējumus nākotnē. Centra locekļu diskusiju lokā tika ietverti jautājumi par Ministru kabineta izdoto rīkojumu "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu", kurā bija noteikti dažādi tiesību ierobežojoši un valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju kompetencei noteiktie papildus uzdevumi. Papildus tika analizēta situācija, kompetence un kritēriji, lai izsludinātu valsts enerģētisko krīzi, kā arī par iespējamiem papildus priekšlikumiem Ministru kabinetam, kas veicinātu efektīvu pasākumu īstenošanu valsts un pašvaldību līmenī.

11.attēls. Vētras rezultātā radītie elektroapgādes pārtraukumi pārvades un sadales tīklos¹¹

9.epizode (praktiski) - Transporta avārija ar bīstamās ķīmiskās vielas noplūdi, Daugavpilī

Šajā mācību epizodē uzsvars tika likts uz dažādu institūciju sadarbību un pasākumu koordināciju bīstamo ķīmisko vielu (metil-izocianāts) noplūdes gadījumā. Ķīmisko avāriju noplūde rada bīstamību gan cilvēku dzīvībai, gan apkārtnējam videi un šādu avāriju seku likvidēšanas darbu laikā operatīvo dienestu un citu iesaistīto institūciju darbinieki ir pakļauti paaugstinātam riskam. Arī statistika liecina, ka šādi negadījumi regulāri notiek un atkārtojas, jo palielinās bīstamo kravu apgrozījums, kā arī cilvēku radītās (ceļu satiksmes noteikumu neievērošana) un tehniskās kļūdas veicina šādu negadījumu atgādīšanos. Šādos ķīmisko vielu noplūdes gadījumi rada ievēroamus izaicinājumus operatīvajiem

¹¹ Avots: AS "Latvenergo", AS "Sadales tīkls" un AS "Augstspriegumu tīkls" sagatavotā mācību imitācijas karte

dienestiem, jo nepieciešamas specifiskas zināšanas (toksikoloģijas informācija, ķīmisko vielu iearbības un piesardzības zonas), aprīkojums (atsārņošanas aprīkojums, ķīmiskie tērpi, detektori, vides analīzes un laboratorijas metodes), darbības piesardzība (bīstamās zonas dienestiem notikuma vietā) un koordinēta sadarbība (algoritmi, sadarbības līgumi).

Mācību epizodes ticamības un sarežģītības nodrošināšanai ar transporta līdzekļiem tika imitēts ceļu satiksmes negadījums (kravas automobilis ar autocisternu, vieglais transporta līdzeklis un pasažieru autobuss), iesaistīti statisti cietušo lomā, kā arī ķīmiskās vielas noplūde avārijas gadījumā (izmantojot popkornu). Negadījuma rezultātā vienlaikus tika radīta autotransporta degvielas noplūde un citas bīstamās ķīmiskās vielas savstarpējā reakcija, radot augsnes un upes piesārņojumu (kas tālāk apdraud Daugavas upi) un papildus izaicinājumus iesaistītajiem dienestiem notikuma vietā. Avārijas rezultātā notika arī cietušo personu saindēšanās ar ķīmisko vielu produktiem, radot toksikoloģiskus riskus, kas sarežģīja medicīniskā personāla uzdevumus. Negadījuma rezultātā apdraudējums pastāv arī apkārtējiem iedzīvotājiem un komersantiem, jo ķīmiskās vielas izplatība atmosfērā atkarīga no meteoroloģiskajiem apstākļiem. Šādā situācijā tiek aktivizēta pašvaldības civilās aizsardzības komisija, lai koordinētu un risinātu katastrofu pārvaldīšanas pasākumus, kas ietver iespējamo iedzīvotāju brīdināšanu par evakuāciju vai aizsardzības pasākumiem, norādījumus par virszemes un pazemes ūdens lietošanas ierobežošanu, satiksmes ierobežošanu u.c. pasākumiem.

12.attēls. Pa kreisi – mācību epizodes imitācijas vieta ar ķīmiskās vielas noplūdi; pa labi – operatīvo dienestu sadarbība notikuma vietā¹²

10.epizode (teorētiski) - Dzelzceļa sastāva negadījums ar ķīmiskās vielas noplūdes piesārņojumu, Ogrē

Mācību scenārijs paredzēja, ka dzelzceļa posma Aizkraukle-Rīga atrodas vagonu cisternu sastāvs ar bīstamas ķīmiskās vielas kravu, kas "iestrēdzis" netālu no Pārogres stacijas, un tā sastāvs ir apstājies arī uz Urgas upes dzelzceļa pārvada caurtekas. Vilcienu kustības un manevru darbu organizācija ir ierobežota, jo nedarbojas automātiskās un pusautomātiskās bloķēšanas sistēmas iecirkņos. Problēmas ir arī ar sakaru atjaunošanu starp mašīnistu un dispečera centrāli (dispečeru punktu) nedarbojas un pārtraukta visu veidu signalizācijas darbība un sakari. Ņemot vērā vētras radītās sekas, gāzienvēda

¹² Tiešsaite: <https://www.facebook.com/pg/Latvianfirefighters/photos/>

nokrišņi un upju baseinos pieaugošais ūdens līmenis radīja papildus hidroloģisko slodzi plūdu kontroles un aizsardzības infrastruktūrai, kā arī citiem infrastruktūras objektiem (ceļiem, dzelzceļiem, pārvadiem, caurtecēm), kuri paaugstināja upju krastu izskalojuma, krasta eroziju un zemes nogrūvuma riskus. Šī iemesla rezultātā Ogres novada upes baseinos - Ogres upē, Norupītē un Urgas upē būtiski cēlušies ūdens līmeņi. Papildus tam, elektroenerģijas pakalpojuma pārtraukums ir ietekmējis arī Ogres sūkņu stacija, kas atrodas pie Daugavas uz Urgas upes caurtekas. Tā rezultātā nav iespējams savlaicīgi novērst uzkrātā ūdens pārsūkņēšanu uz Daugavu, kas pastiprinājis ūdens līmeņa celšanos Urgas upē. Notikuma attīstība sekmē to, ka vairākas vietās ir notikusi krasta erozija, izveidojušies grunts un infrastruktūras objekta izskalojumi un notiek krasta nogrūvums uz dzelzceļa pārvades caurtekas ar Urgas upi. Notiek dzelzceļa sastāva noslīdēšanas no sliedēm, un vairāku vagonu apgāšanās un nokrišana no sliežu ceļa. Ņemot vērā to, ka mācības notika teorētiski, darbs tika organizēts Ogres, Lielvārdes, Ķeguma un Ikšķiles novadu apvienotā civilās aizsardzības komisijas (CAK) ietvaros, piesaistot atbilstoši scenārija raksturam nepieciešamos speciālistus. Mācību scenārijs ietvēra divu dažādu ķīmisko vielu (koncentrēta slāpekļskābe un etilacetāts) avāriju, kurām katrai piemīt atšķirīgas fizikālķīmiskas īpašības, kas ļāva modelēt dažāda rakstura apdraudējuma situācijas. Notikuma scenārija vizuālizācijai tika veikta izvēlēto ķīmisko vielu izlatības un emisijas modelēšana, papildus iekļaujot indikatīvus situācijas nosacījumus par augsnes, ūdens un atmosfēras piesārņojumu un sprādzienbīstamības apdraudējumu. Pašvaldību CAK locekļiem bija vairāki izaicinājumi, kuri saistīti ar reaģēšanu un katastrofu seku likvidāciju, informācijas pieejamību un apmaiņu no notikuma vietas, iestāžu gatavību un tehnisko nodrošinājumu, iedzīvotāju brīdināšanas un informēšanas iespējām, lēmumu pieņemšanu par evakuāciju vai citu drošības pasākumu noteikšanu, vides, gaisa un augsnes analīžu ņemšanu, sabiedriskās kārtības un drošības nodrošināšana, pašvaldības iespējamie lēmumi u.c. darbības.

13.attēls. Pa kreisi - apvienotā Ogres, Ikšķiles, Ķeguma un Lielvārdes novadu civilās aizsardzības komisija darbībā¹³; pa labi – ķīmiskās vielas noplūdes apdraudējumu zona¹⁴

¹³ Tiešsaite: <http://www.fakti.lv/?url=echoart&ArticleId=17405>

¹⁴ VUGD sagatavotais mācību epizodes materiāls

11.epizode (teorētiski) - Pakalpojuma 112 pārtraukums, Rīgā

Šajā mācību epizodē mērķis bija pārbaudīt vētras iespējamo seku rezultātā radīto ietekmi uz sabiedrībai svarīgu pakalpojuma noturību, kā arī pārbaudīt un analizēt izveidotās iekšējās procedūras, kuras paredzētas pakalpojuma darbības nepārtrauktības nodrošināšanai (pakalpojuma 112 pārtraukuma iespējamība). Neskatoties uz to, ka VUGD zvanu centri ir atbilstoši aprīkoti un sagatavoti pasākumiem elektroenerģijas pārtraukuma gadījumā, pastāv arī citi tehniski apstākļi, kas var ietekmēt 112 pakalpojuma darbību. Scenārija ietvaros tika paredzēts, ka vētras rezultātā ievērojami pieaug iedzīvotāju pieteikumu skaits, kas būtiski noslogo spēju apkalpot visus zvanus. VUGD savlaicīgi reģionu zvanu centros organizē papildus dispečeru iesaisti no brīvajām maiņām, bet sakarā tīklu tehnisko problēmu dēļ, 112 numurs atsevišķā reģionā vairs nav sasniedzams. Tāpat rodas tehniskas problēmas ar radiosakariem, kā rezultātā zvanu centram ir apgrūtināta saziņa ar izsūtītajām VUGD apakšvienībām notikuma vietās.

Mācību ietvaros tiek pārbaudīta autonomo barošanas avotu un ģeneratoru darbība (automātiskā un manuālā), zvanu centra noteiktās instrukcijas, kas attiecas uz evakuāciju un pakalpojuma pāradresāciju, rezerves zvanu darba vietu ierīkošana, pakalpojuma pārslēgšana, sadarbība un informācijas apmaiņa ar Iekšlietu ministrijas Informācijas centru, reģionu zvanu centra darbību, vadot citu struktūrvienību resursus, radio informācijas apmaiņu un reģistrēšanu.

14.attēls. VUGD reģiona zvanu centra dispečeri saņem pieteicēja zvanus uz notikuma tālruni 112 ¹⁵

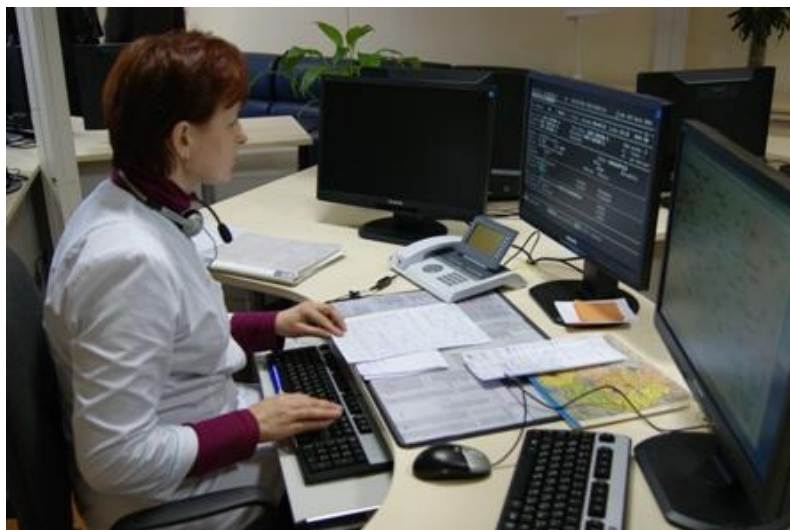
12.epizode (teorētiski) - Pakalpojuma 113 pārtraukums, Rīgā

Šajā mācību epizodē mērķis bija pārbaudīt vētras iespējamo seku rezultātā radīto ietekmi uz sabiedrībai svarīgu pakalpojuma noturību, kā arī pārbaudīt un analizēt izveidotās iekšējās procedūras, kuras paredzētas pakalpojuma darbības nepārtrauktības nodrošināšanai (pakalpojuma 113 pārtraukuma iespējamība). Scenārija ietvaros tika

¹⁵ Tiešsaite: <http://www.jelgavasvestnesis.lv/pilseta/turpmak-visi-112-izsaukumi-ies-caur-jelgavu>

paredzēts, ka vētras rezultātā ievērojami pieaug iedzīvotāju pieteikumu skaits, kas būtiski noslogo spēju apkalpot visus ienākošos zvanus. NMPD tiek aktivizēts atbilstošs rīcības plāns, kā arī tiek nodrošināta NMPD Operatīvās vadības centra papildus dispečeru iesaiste no brīvajām maiņām. Vētras seku rezultātā rodas sakaru tīklu tehniskās problēmas, un 113 numurs atsevišķā reģionā vairs nav sasniedzams. Tāpat rodas tehniskas problēmas ar radiosakariem, kā rezultātā operatīvajam vadības centram rodas grūtības sazināties ar izsūtītajām NMPD brigādēm. NMPD atbildīgie speciālisti nodrošina informācijas apmaiņu ar Iekšlietu ministrijas Informācijas centru un SIA "Lattelecom", kas organizē tīkla darbības drošības pasākumus.

Mācību ietvaros tiek pārbaudīta autonomo barošanas avotu un ģeneratoru darbība (automātiskā un manuālā), zvanu centra noteiktās instrukcijas, pakalpojuma pāradresāciju, rezerves analogās telefona līnijas darbību, pakalpojuma pārslēgšana, sadarbība un informācijas apmaiņa ar citām institūcijām.

15.attēls. NMPD Operatīvās vadības centra dispečere pieņem pieteicāja zvanu uz 113 tālruni¹⁶

13.epizode (teorētiski) - Ārstniecības iestādes katastrofu medicīnās plāna aktivizēšana, Liepājā

Vētras (orkāna) rezultātā daudzi cilvēki guvuši dažāda rakstura traumas, kuras iegūtas no krītošiem kokiem, lidojošiem priekšmetiem, sabrukušo ēku konstrukcijām, automašīnu avārijām. Vētras (orkāna) seku rezultātā reģistrēti 13 bojā gājušas personas, 30 personas ir pazudušas bez vēsts. Sakarā ar esošās vētras (orkāna) izraisītām sekām, Liepājas reģionālajā slimnīcā nedaudz pieaudzis pacientu skaits (salīdzinot ar ikdienu), bet tiek prognozēts, ka slimnīcā vētras (orkāna) laikā pacientu skaits pieaugs. Sakarā ar minēto situāciju, Liepājas reģionālajā slimnīcas vadība lemj par gatavības stāvokļa izsludināšanu, atbilstoši slimnīcas katastrofu medicīnas plānam, kas ietver dažādu pasākumu īstenošanu. Neskatoties uz slimnīcas labi nodrošinātiem autonomo

¹⁶ Tiešsaite: <http://www.nmpd.gov.lv/nmpd/arhivs?page=7&doc=270>

elektroenerģijas padeves risinājumiem, tehnisku iemeslu dēļ slimnīcā rodas apstākļi, kas spēj nodrošināt pakalpojuma darbības nepārtrauktību tikai ēku avārijas apgaismojumam, uzņemšanas nodaļai, intensīvās terapijas nodaļās un operāciju zālēs. Slimnīcas vadībai nākas risināt organizatoriskus un loģistikas jautājumus, kas attiecas uz laboratorisko izmeklējumu nodrošināšanu, paraugu uzglabāšanu, asins uzglabāšanu, kā arī citu slimnīcas nodaļu (traumatoloģija, ortopēdija, ķirurģija, ginekoloģija u.c.) un dienas stacionāru izmeklējumu (datortomogrāfu, ultrasonogrāfu u.c.) darbības nodrošināšanu. Tiek lemts par pasākumu kopumu īstenošanu, atbilstoši slimnīcas katastrofu medicīnās plānam. Slimnīcas vadībai mācību laikā bija vairāki izaicinājumi, kas attiecas uz papildus resursu apzināšanu, slimnīcas darbības un pakalpojumu organizēšanu (īstermiņā), atbilstoši pieejamajam elektroenerģijas nodrošinājumam, informācijas koordinēšana ar NMPD, citām slimnīcām, uz kurām nepieciešamības gadījumā, varētu pārvest pacientus. Papildus tam, bija iespēja analizēt un diskutēt par kritērijiem, kuros būtu nepieciešamība pilnīga vai daļēja pacientu evakuācija, to secība, papildus transportlīdzekļu piesaistes iespējas, apzināt no brīvām maiņām esošo ārstu piesaisti, citu uzņemošo ārstniecības iestāžu kapacitāti un nodrošinājumu u.c. darbības.

16.attēls. Liepājas reģionālā slimnīca¹⁷

14.epizode (praktiski) - Meklēšanas un glābšanas darbi pilsētvidē, sociālā aprūpes centra evakuācija, Rīgā

Šajā mācību epizodē uzsvars likts uz meklēšanas un glābšanas taktisko un praktisko procedūru pārbaudi daļēja ēkas sabrukuma gadījumā (notiekot eksplozijai), kuru īsteno VUGD sadarbojoties ar citiem operatīvajiem dienestiem un pašvaldību institūcijām. Papildus tam tika veikta arī daļēji sabrukušās ēkas iedzīvotāju evakuācija, tālāka pagaidu izmitināšana, apstākļu nodrošināšana, loģistika u.c. pasākumi. Praktiskās mācības tika realizētas Rīgas pilsētas sociālā aprūpes centrā "Gaiļezers", kurā tika imitēta daļēji sabrukušās ēkas apstākļi un negadījumā cietušās personas (statisti). Viens no lielākajiem izaicinājumiem bija praktiski īstenot sociālā aprūpes centra iemītnieku evakuāciju, kuri bija izmitināti centra 3.korpusā, kopā evakuējot 96 centra klientus. Mācību uzdevumi bija

¹⁷ Tiešsaite: <http://www.liepajasslimnica.lv/>

saistīti ar pasākumiem, lai pārbaudītu sociālā centra darbinieku iespējas veikt iemītnieku evakuāciju, pirms operatīvo dienestu ierašanās, kā arī sociāla centra darbinieku, pašvaldību dienestu un operatīvo dienestu sadarbību notikuma vietā. Papildus tam tika pārbaudītas procedūras, kā notiek sociālā centra iemītnieku pagaidu izmitināšana un apstākļu nodrošināšanu (aprūpe, ēdināšana, izmitināšana, psiholoģiskais atbalsts, kārtība un drošība, darba organizācija u.c.), kas tika īstenota blakus esošajā Rīgas pislētas 89.vidusskolā (līdz atgriešanās brīdim). Svarīgi bija pārbaudīt valsts materiālo rezervju un citu resursu iesaisti un pielāgošanu nepieciešamajiem apstākļiem. Nobeigumā, kad tika evakuēti sociālā centra iemītnieki, operatīvie dienesti organizēja meklēšanas un glābšanas operāciju, kurā tika iesaistīti VUGD pieredzējušie nodarbinātie un VUGD Ugunsdrošības un civilās aizsardzības koledžas kadeti.

17.attēls. Pa kreisi – sociālā centra darbinieki veic iemītnieku evakuāciju; pa labi – ugunsdzēsēji-glābēji veic mājas sabrukuma gadījumā cietušās personas glābšanu¹⁸

15.epizode (teorētiski) - Krīzes vadības padomes sasaukšana, Rīgā

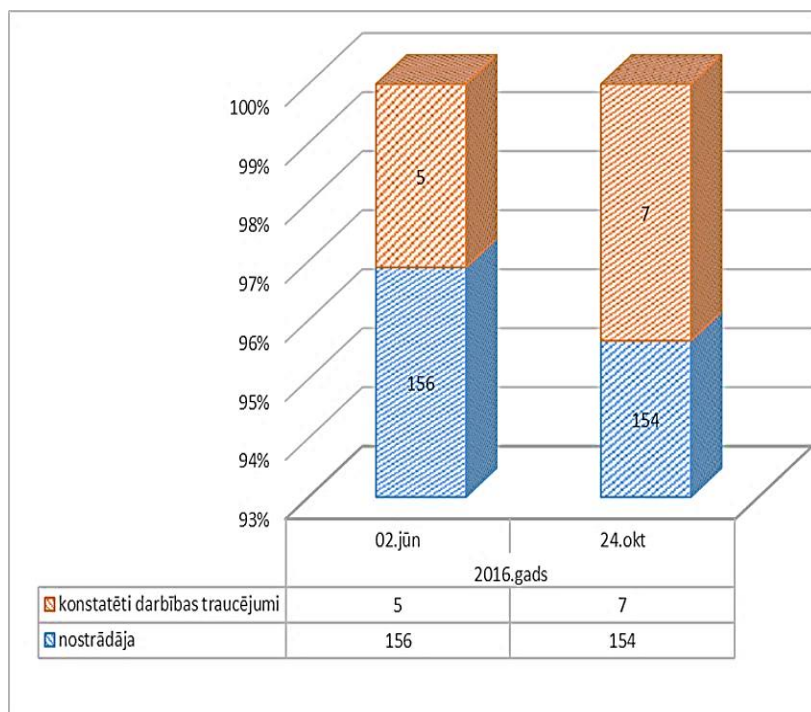
Mācību scenārijā izvēlētā vētra nodarīja ievērojamu postījumu visā Latvijas teritorijā, ietekmējot daudzas nozares un pārtraucot vai būtiski samazinot pakalpojumus. 'Mācību ietvros Ministru kabinets savlaicīgi bija lēmis par ārkārtējās situācijas izsludināšanu, kurā tika noteikti dažādi tiesību ierobežojoši pasākumi un papildus uzdevumi valsts pārvaldes un pašvaldību institūcijām. Pēc vētras, kad tika sāktas postījuma apjomu novērtēšana un radīto seku apstākļu apzināšana, bija nepieciešama koordinēta valsts un pašvaldību institūciju sadarbība un saskaņota rīcība, kas veicinātu ātrāku un efektīvāku valsts apdraudējuma pārvarēšanu. Šajā sakarā tika sasaukta Krīzes vadības padomes ārkārtas sanāksme. Sanāksmē tika izskatīti Valsts enerģētiskā krīzes centra priekšlikumi, kas attiecas uz valsts enerģētiskās krīzes izsludināšanu, papildus priekšlikumi par ārkārtējās situācijas pasākumiem un ierobežojumiem valsts un pašvaldības institūcijām, komersantiem, priekšlikumi Ministru kabinetam par nepieciešamajiem valsts apdraudējuma pārvarēšanas un tā radīto seku likvidēšanas pasākumiem. Mācību ietvaros Krīzes vadības padome diskutēja un lēma par iespējamiem starpvalstu mehānismiem,

¹⁸ Tiešsaite: <https://www.facebook.com/pg/Latvianfirefighters/photos/> (AUTORS)

līgumiem vai instrumentiem, kurus ir iespējams aktivizēt katastrofu gadījumā, kā arī pierasīt starptautisko palīdzību. Mācību ievaros tika sagatavots priekšlikums Ministru kabinetam lemt par starptautiskās palīdzības pieprasīšanu caur Kopienas civilās aizsardzības mehānismu¹⁹, kas ļauj iesaistīt citu valstu reaģēšanas un seku likvidēšanas resursus apdraudējuma pārvarēšanā. Mācību ietvaros tas tika darīts ar nolūku, jo uzreiz pēc “STORMEX 2016” mācībām VUGD organizēja starptautiskās civilās aizsardzības mācības “LatModex 2016”.²⁰

Citas aktivitātes, kuras tika integrētas mācību procesā

Mācību laikā tika iedarbinātas un pārbaudītas trauksmes sirēnas, kas tika veikts ikgadējo gatavības pārbaudes ietvaros. Lai mācību ietvaros izvēlēto situāciju pietuvinātu esošo apstākļu reālai situācijai, trauksmes sirēnu pārbaude izvēlēta mācību ietvaros. Mācību scenārijs paredzēja, ka pirms vētras LVĢMC savā mājas lapā un caur plašsaziņas līdzekļiem izplata brīdinājuma saturošu laikapstākļu prognozi par Latvijā iepriekš nepieredzētas vētras (orkāna) tuvošanos. Lai nodrošinātu civilās aizsardzības sistēmas savlaicīgu un preventīvu gatavību un īsā laikā nodrošinātu savlaicīgu iedzīvotāju brīdināšanu, kā arī nodrošinātu atbilstošu padomu sniegšanu un izplatīšanu, VUGD veica trauksmes sirēnu iedarbināšanu. Vētras laikā un pēc vētras pastāv liela varbūtība, ka būs elektroenerģijas pakalpojuma pārtraukums, un potenciāli iespējama arī sakaru sistēmas pārtraukumi, tādēļ brīdināšana un informācijas izplatība būs neefektīva, jo nestrādās raidorganizāciju kanāli. Tādēļ nepieciešams rīkoties sagatavotības fāzē.

18.attēls. Trauksmes sirēnu gatavības pārbažu rezultātu salīdzinājums

¹⁹ Tiešsaite: http://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/mechanism_en

²⁰ Tiešsaite: <http://www.apell-euromodex.eu/exercises-latvia.htm>

Trauksmes sirēnas tiek iedarbinātas visā Latvijā uz trim minūtēm, lai pārbaudītu civilās trauksmes un apziņošanas sistēmas darbību, kā arī, lai konstatētu bojājumus vai traucējumus trauksmes sirēnu darbībā un to skaņas signāla dzirdamība. Trauksmes sirēnas ir paredzētas iedzīvotāju ātrai brīdināšanai gadījumos, kad notikusi dabas vai tehnogēna katastrofa, vai arī pastāv to draudi. Mācību laikā par trauksmes sirēnu iedarbināšanu iedzīvotājiem tika sagatavota arī informācija, kas tika ievietota mājaslapā²¹.

19.attēls. Drošības padomi iedzīvotājiem par rīcību, izdzirdot trauksmes sirēnu

Latvijā ir uzstādītas 164 trauksmes sirēnas, kuras ir izvietotas tā, lai to raidītais skaņas signāls būtu dzirdams apmēram 1,5 kilometru rādiusā (atkarībā no sirēnas izvietojuma augstuma, teritoriālās apbūves īpatnībām, pilsētas ikdienas trokšņa līmeņa, gaisa mitruma un vēja stipruma). VUGD atgādina, gadījumos, ja iedzīvotāji iepriekš nav brīdināti par sirēnu pārbaudi, tās izdzirdot, jāieslēdz radio vai televizors, kur tiks pārraidīta informācija par iespējamo apdraudējumu un rekomendācijas par drošības pasākumiem un turpmāko rīcību.

²¹ Tiešsaite: <http://vugd.gov.lv/lat/aktualitates/zinas/14832-sodien-plkst-1500-notiks-trauksmes-sirenu-parbaude>

5. MĀCĪBU NOVĒRTĒJUMS UN SECINĀJUMI

Uzreiz pēc mācībām VUGD sadarbībā ar AS "Latvenergo" organizēja mācību sākotnējās izvērtēšanas sanāksmi, kurā mācību organizatoriem, koordinatoriem, dalībniekiem, novērotājiem un novērtētājiem bija iespēja izteikt savus pirmos iespaidus un redzējumu par mācībās izspēlētajām epizodēm, to rezultātiem, tajā skaitā savus priekšlikumus, idejas un kritiku.

Mācību laikā valsts, pašvaldību un komersantu iestādes atsevišķās mācību epizodēs nodrošināja papildus darbinieku iesaisti, lai veiktu izspēlētās epizodes norises novērojumus un novērtējumu. Šīs iesaistītas personas veica savu iestāžu īstenoto pasākumu (kārtību, instrukciju u.c.) novērtējumu, kā arī novērtēja iesaistītā personāla teorētiskās un praktiskās zināšanas un spējas. Balstoties uz mācību dalībnieku, novērotāju un novērtētāju priekšlikumiem, katrai institūcijai būs iespēja veikt savu procedūru un kārtību pilveidošanu.

Pēc mācībām visām iesaistītām institūcijām tika dota iespēja iesūtīt savus priekšlikumus, kā uzlabot mācību plānošanu, organizēšanu un norisi, kā arī norādīt uz mācību laikā identificētām problēmām, kas saistītas ar katastrofu pārvaldīšanas pasākumu īstenošanu, sadarbību, komunikāciju un citiem jautājumiem.

Mācību pārskatā iesniegtie institūciju, pašvaldību, organizāciju un komersantu priekšlikumi sagatavoti tabulu veidā (pielikumā), lai varētu noteikt to priekšlikumiem plānotās darbības un atbildīgās institūcijas.

6. NOSLĒGUMA JAUTĀJUMI

Atbilstoši 2008.gada 22.septembra Ministru kabineta noteikumiem Nr.772 „Noteikumi par civilās aizsardzības mācību veidiem un organizēšanas kārtību” mācību laikā iesniegtie priekšlikumi un rezultāti sagatavoti šajā mācību pārskatā. Mācību pārskats tiks iesniegts ministrijām, kuru padotībā esošās iestādes piedalījās mācībās, kā arī pašvaldībām, komersantiem un organizācijām, kuri piedalījās mācībās.

Nākamās valsts vai reģionālā līmeņa civilās aizsardzības mācības provizoriski paredzēts organizēt 2020.gadā, līdz ar to visām institūcijām, pašvaldībām, organizācijām un komersantiem ir iespēja ierosināt VUGD savus priekšlikumus par plānoto mācību nepieciešamo katastrofu pārvaldīšanas pasākumu pārbaudi.